

Adam Roter

"Auxilium Sociale — Wsparcie Społeczne" - nowe czasopismo polskich pedagogów

Chowanna 1, 217-222

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Chowanna”	Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego	Katowice 2003	R. XLVI (LIX)	T. 1 (20)	s. 217—222
------------	--	---------------	------------------	--------------	------------

**„Auxilium Sociale
— Wsparcie Społeczne”
— nowe czasopismo polskich pedagogów**

W polskiej literaturze przedmiotu spotyka się na ogół krytykę stanu i jakości współczesnego czasopiśmiennictwa naukowego. Pod wieloma względami są to zarzuty słuszne dotyczące nie tylko strony merytorycznej ukazujących się periodyków, ale również permanentnych uchybień co do oczekiwanej cykliczności poszczególnych edycji. Wiele czasopism, np. będących półrocznikami, z braku środków materialnych ukazuje się raz na dwa lata w zbiorczym tomie. Kolportaż i prenumerata wielu wydawnictw stwarza coraz większe problemy. Instytuty naukowe czy nawet renomowane biblioteki nie mają funduszy na zakup periodyków naukowych (Gołębiowski, 2002, s. 207). Taka sytuacja wydaje się po części uzasadniona, gdyż intensywnie przebiegająca zmiana społeczna dostrzegana jest nie tylko w Polsce, ale również w innych państwach postkomunistycznych. Ukazuje ona, że proces demokratyzacji ma — jak pisze Andrzej Rychard — powszedni wymiar i sens. Ta oddolna perspektywa unaocznia nam problemy, które w koncepcjach rozwoju społecznego są słabo zauważalne (Rychard, 2000, s. 183).

Jednym z nielicznych czasopism, ukazujących się na polskim rynku wydawniczym w miarę regularnie od siedmiu już lat, jest ogólnopolski kwartalnik naukowy „Auxilium Sociale — Wsparcie Społeczne” (Gołębiowski, 2002, s. 210).

Chciałbym ukazać realizację idei, która przyświecała zespołowi kwartalnika uczestniczącego w demokratyzacji życia społecznego w naszym kraju.

Minęło właśnie siedem lat od chwili, kiedy ukazał się drukiem pierwszy numer kwartalnika. Okres siedmiu lat w historii społeczeństwa i rozwoju nauk społecznych to doprawdy niewiele, a jednak koniec lat dziewięćdziesiątych w naszym kraju przyniósł daleko idące przemiany w sytuacji intensywnie przebiegającej zmiany społecznej. Nastąpiły kolejne etapy wzrastania na trwałe gospodarki rynkowej oraz dalsza instytucjonalizacja systemu demokratycznego. Te procesy odbywały się jednak w warunkach głębokiego kryzysu społeczno-gospodarczego. Mieliliśmy do czynienia z inflacją, recesją, niespotykanym od ponad pół wieku bezrobociem, problemami finansów publicznych Rzeczypospolitej, co w sposób zasadniczy pogorszyło warunki życia wielu grup społecznych, a szczególnie egzystencję najbardziej bezbronnych: ludzi niepełnosprawnych i innych grup ludności tzw. ryzyka socjalnego. Poszczególne jednostki gospodarcze, kierując się nade wszystko względami finansowymi, poszukując pilnie różnych środków pozwalających dawnemu zakładowi produkcyjnemu na w miarę pomyślne funkcjonowanie na niestabilizowanym rynku pracy, w pierwszej kolejności rozwiązują umowy o zatrudnieniu właśnie z przedstawicielami wymienionych grup ludności. Na szeroką skalę ograniczono wydatki na cele pozaprodukcyjne, a głównie socjalne. Zmniejszyła się realna wartość świadczeń społecznych (emerytur, rent inwalidzkich, zasiłków, świadczeń wyrównawczych itp.). Obserwowaliśmy i nadal obserwujemy załamanie się tradycyjnego państwowego systemu opieki i pomocy w ramach kreowanej obecnie polityki społecznej. Mamy do czynienia z załamaniem się socjalistycznego mechanizmu różnicowania klas z równoczesną ich metamorfozą (Mokrzycki, 1997, s. 33—46).

W minionym okresie edycji redakcja czasopisma starała się kontynuować idee przyjęte przez 3-osobowy zespół inicjujący powołanie periodyka (dr Tadeusz Sierny — Wydawnictwo „Śląsk”, mgr Andrzej Pałka oraz prof. Andrzej Radziewicz-Winnicki). Naczelnym celem była stymulacja wzrostu zainteresowania opinii publicznej w kraju kwestią niepełnej sprawności oraz innymi problemami szczególnie trudnymi dla wielu jednostek i grup społecznych, wymagających zorganizowanej pomocy (np. funkcjonowanie wsparcia społecznego wśród rodzin bezrobotnych, realizacja potrzeb psychicznych rodziców dzieci upośledzonych, pomoc terapeutyczna skierowana ku nieletnim agresorom).

Powołany Zespół Redakcyjny wywodzący się z Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego próbuje mierzyć się z problemem maksymalizacji arystotelesowskiego dobra wspólnego w warunkach transformacji ustrojowej nie mającej swojego odzwierciedlenia w historii. Pragnęliśmy przedstawić Czytelnikom występowanie rozmaitych barier społecznych ograniczających szansę ludzi stanowiących podmiot naszych zainteresowań na ich partycypację w życiu społecznym. Wzrastająca świadomość poważnych kon-

sekwencji społecznych, niepełnej sprawności, a zarazem możliwości niesienia intencjonalnie organizowanej pomocy winna — w naszym przekonaniu — przyczynić się do powszechniejszego inicjowania działań *stricte* kompensacyjnych. Pismo w przyjętym założeniu miało prezentować doświadczenia zarówno specjalistów z dziedzin medycznych, jak i socjologów, psychologów, pedagogów, prawników, ekonomistów, pracowników socjalnych, ale również prezentować najnowsze osiągnięcia technologiczne w służbie osób niepełnosprawnych.

Kwartalnik miał na celu przekazanie adekwatności bądź jej braku w teorii socjalizacji do problemów rehabilitacji społecznej osób z naruszoną sprawnością lub wszystkich wymagających wsparcia społecznego, ukazanie możliwości podejmowania działań kompensacyjnych na podstawie stworzonych już w Polsce i na świecie na potrzeby takiej socjalizacji modeli.

Warto nadmienić, że kwartalnik ukazał się w czasie, kiedy względy oszczędnościowe zmuszały do redukcji wielu przedsięwzięć wydawniczych w naszym kraju. Zlikwidowano druk znacznej liczby uznanych czasopism naukowych i popularnonaukowych wydawanych od wielu lat w Polsce, o czym wspomina w artykule B. Gołębiowski.

Można zaryzykować twierdzenie, iż nie wydajemy naszego pisma w miejsce czy też zamiast innego periodyku. Nie mamy też ambicji, aby w sensie merytorycznym egzemplifikować charakter któregośkolwiek z pism o zbliżonym podejmowanej tematyce charakterze.

Struktura formalna pisma w założeniach autorów miała i ma odzwierciedlać współczesne tendencje rozwoju ważnego segmentu społeczeństwa post-industrialnego — sektora usług w zakresie pomocy, opieki, wsparcia wobec drugiego potrzebującego, innego, nie zakotwiczonego w strukturze bądź wykluczonego z niej. Dlatego profilaktyka, kompensacja i wsparcie społeczne w wymiarze teoretycznego namysłu i praktycznego odniesienia mają zasadnicze znaczenie dla kształtu pisma. Bez roszczenia sobie prawa do obiektywnej analizy pluralistycznych możliwości wsparcia we współczesnym świecie próbujemy przejść poza formalne granice, kulturowe uwarunkowania, pozostawiając sobie prawo w redakcji do subiektywnych śladów interpretacji tego, co we współczesnej teorii i praktyce pracy socjalnej jest aktualne.

Pierwsza część „*Auxilium Sociale...*” poświęcona jest rozprawom, które próbują, wychodząc z nurtu pedagogiki społecznej, socjologii wychowania oraz innych dyscyplin nauk społecznych, analizować stan badań w zakresie ogólnie rozumianego wsparcia społecznego. Problematyka poruszanych tematów jest bardzo szeroka, dotyczy zagadnień związanych z oligofrenopedagogiką, wsparcia wobec ofiar przemocy, budowania systemów wychowania i opieki, profilaktyki zdrowia czy prawnych uwarunkowań postępowania wobec dzieci. Ta szeroka formuła daje możliwość oglądu problemów społecznych z perspektywy uczonych, reprezentujących wszystkie nauki społeczne, ale rów-

niez lekarzy, architektów i prawników, co w naszym przekonaniu jest dużą wartością, ponieważ przedstawiciele tych dyscyplin ciągle nie są postrzegani w opinii społecznej jako jednostki mogące pełnić role kreatorów wsparcia społecznego. Druga część pisma poświęcona jest teorii i praktyce działań kompensacyjno-profilaktycznych. Daje ona możliwość wypowiedzenia się praktykom na co dzień zajmujących się ogólnie rozumianym wsparciem społecznym. W części tej publikowane są również wyniki badań, które prowadzi się w ramach grantów badawczych czy awansów naukowych. Daje to możliwość wglądu w najnowsze osiągnięcia profilaktyki, kompensacji oraz rehabilitacji fizycznej i społecznej. Formuła tej części podobnie jak w pierwszym przypadku ma charakter otwarty, stąd znajdujemy tutaj opisy prowadzonych działań terapeutycznych wobec ludzi starszych, bezrobotnych, dzieci z różnymi rodzajami niepełnej sprawności. Oczywiście, trudno jest wymienić wszystkich autorów tekstów zamieszczonych w kwartalniku, toteż przywoływane tematy mają jedynie służyć jako egzemplifikacja pojemności formuły przyjętej przez zespół redakcyjny, radę wydawniczą i radę naukową.

Ważną częścią kwartalnika jest tzw. wkładka informacyjna opracowana przez ekspertów, zawierająca najnowsze informacje dotyczące ustawodawstwa związanego ze wsparciem w Polsce i Unii Europejskiej, pracy socjalnej w zakresie diagnozy, terapii i rehabilitacji wobec ofiar przemocy, metodyki, terapii i stymulacji do rozwoju dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo czy ogólnie rozumianej promocji zdrowia. Czwarta część pisma składa się ze sprawozdania i komunikatów z konferencji naukowych, odbytych narad i uroczystości związanych z problematyką wsparcia społecznego. Zostawiamy sobie również miejsce na korespondencje z Czytelnikami, recenzje książek i polemikę z autorami prezentowanych opracowań, z którymi przecież nie zawsze musimy się zgadzać.

Zespół Redakcyjny wyraża nadzieję, że kwartalnik „*Auxilium Sociale* — Wsparcie Społeczne” stanowi w obrębie realizowanej polityki społecznej państwa swoiste zwierciadło rzeczywistości społeczno-edukacyjnej, z którym instytucje i urzędy zajmujące się wsparciem będą się konsultować, choć trochę przyzwyczajaliśmy się do tego, że intelekt nie ma mocy sprawczej, jeżeli nie jest związany z technologią.

Można wyróżnić sporo elementów wzajemnie z sobą powiązanych, tak charakterystycznych, składających się zarówno na indywidualną, jak i zbiorową (wybranych grup naszych Czytelników) ocenę dokonań kwartalnika. Wzajemne oddziaływania znajdują wyraz w artykułach, wkładkach informacyjnych, komunikatach naukowych, które w związku z tym są:

— odzwierciedleniem burzliwego rozwoju edukacji socjalnej i jej poszczególnych specjalizacji (pomoc społeczna, rynek pracy, bezrobocie, niepełnosprawność oraz rehabilitacja);

- prezentacją sytuacji osób niepełnosprawnych oraz innych grup ludności oczekujących wsparcia społecznego w poszczególnych środowiskach lokalnych w Polsce;
- przedstawieniem aktualnych teorii zawartych w literaturze przedmiotu jak również praktycznych dokonań w obszarze podejmowanych inicjatyw kompensacyjnych i profilaktycznych na rzecz fizycznej i społecznej rehabilitacji osób upośledzonych, przejawiających fizyczną lub psychiczną ułomność;
- odbiciem stanu rozwoju nauk społecznych, medycznych i prawnych i ich poszczególnych subdyscyplin zajmujących się sygnalizowanymi wcześniej zagadnieniami;
- „zwierciadłem” wydarzeń w środowisku reprezentantów nauki i praktyki, zachodzących zmian organizacyjnych i strukturalnych, panujących nastrojów, przekonań lub toczących się dyskusji;
- wyrazem postaw społecznych, jak również stosunku reprezentantów wielu dyscyplin naukowych do prezentowanej przez nas problematyki, a także narzędziem oddziaływania na środowisko ludzi nauki i praktyki;
- ważnym elementem sprzyjającym interdyscyplinarnej integracji wielu nauk zajmujących się niepełnosprawnością jako problemem badawczym.

Ostateczna ocena pisma należy do naszych Czytelników, którzy udziela wiarygodnej odpowiedzi dotyczącej ważnego pytania, czy poszczególne artykuły realizowały w sposób mniej lub bardziej zadowalający założone i przypisane na wstępie przed siedmioma laty funkcje kwartalnika. Dlatego nadal zachęcamy i prosimy Państwa o nadsyłanie artykułów, sugestii, ocen, listów, jednym słowem, prosimy o współredagowanie naszego pisma i stałe doskonalenie wizerunku jego ostatecznego kształtu.

Wyrażamy pewną wiarę, że okres siedmiu ostatnich lat był pomyślny dla egzystencji czasopisma na krajowym i zagranicznym rynku wydawniczym. Najważniejszym osiągnięciem Wydawnictwa i Zespołu Redakcyjnego było, jak sądzę, to, że utworzyliśmy pismo periodyczne działające w miarę zgodnie z przyjętą przed laty ideą, a więc własnym oryginalnym „statutem” działania, przyzwolonym do realizacji przez naszych czcigodnych Czytelników.

Chcielibyśmy życzyć Twórcom i Czytelnikom naszego periodyka powiększania się grona wytrawnych i wytrwałych współpracowników. Aby w kolejnych tomach czasopisma panował jak dotychczas duch tolerancji wobec różnorodnych przekonań poznawczych, a zarazem przemożna chęć wprowadzania dalszych innowacji, by również niepodzielnie towarzyszył nam twórczy krytycyzm. Pragnęlibyśmy, aby podejmowane zagadnienia sprostały oczekiwaniom szerokiej rzeszy Czytelników i aby publikowane teksty zawsze konstituowały pewną orientację dla osoby przyswajającej opublikowane treści, starającej się odpowiedzieć na stale aktualne pytanie: Czym żyje w danej chwili pedagogika polska?

Bibliografia

- Domański H., Rychard A., red., 1997: *Elementy nowego ładu*. Warszawa.
- Domański H., Ostrowska A., Rychard A., red., 2000: *Jak żyją Polacy*. Warszawa.
- Gołębiowski B., 2002: *Humanistyczne czasopismo naukowe: Wybrane tytuły z lat 2001—2002*. „Kultura i Społeczeństwo”, nr 4.
- Radziewicz-Winnicki A., 2001: *Oblicza zmieniającej się współczesności*. Kraków.

Adam Roter